

28 **Teori er én ting...**

»Uddannelse skal gøre folk i stand til at forklare, hvorfor de handler, som de gør. De skal med andre ord kunne anvende teori i praksis.«

Alle danske uddannelser veksler mere eller mindre mellem teori og praksis. Ifølge en række undersøgelser kan det imidlertid være svært at få teori og praksis til at spille sammen. Ny bog handler om at kunne omsætte teoretisk viden til praksis – og hvordan man reflekterer teoretisk over sin praksis.

* En gruppe AMU-lærere var på et 10 dages pædagogisk kursus. To måneder efter blev de spurgt om deres udbytte af kurset. Lærerne svarede, at de generelt havde været tilfredse med forløbet. Men samtidig havde de svært ved at erindre, hvad de egentlig havde lært på kurset. De fortalte, at de tydeligt huskede læreren. Men fra undervisningen kunne de kun huske nogle få konkrete øvelser – øvelser, som AMU-lærerne uden videre kunne kopiere ind i deres egen undervisning.

Eksemplet om lærerne på efteruddannelseskursus stammer fra professor Bjarne Wahlgren og adjunkt Vibe Aarkrogs nye bogudgivelse *Teori i praksis*. Eksemplet illustrerer, hvad der sker, når det ikke lykkes at knytte konkrete øvelser sammen med den teoretiske viden, der ligger bag eksemplerne. Uden en oversættelse af teorierne bliver udbyttet af undervisningen reduceret til simple eksempler, der overføres til praksis med et minimum af mellemliggende refleksion.

Tendens i tiden

Lærebogen *Teori i praksis* er skrevet til pædagoger, men henvender sig i realiteten til en bred vifte af undervisere, studerende og medarbejdere, som beskæftiger sig med uddannelse, hvor der veksles mellem teori og praksis.

Ifølge Bjarne Wahlgren og Vibe Aarkrog skal bogen imødekomme behovet for bedre forståelse af relationen mellem teori og praksis. Samtidig forventes praktikerne på arbejdsmarkedet – for eksempel pædagoger – at blive bedre til at reflektere over deres praksis.

»Den stigende teoretisering i uddannelserne og behovet for at kunne reflektere teoretisk over sin praksis er en meget udtalt tendens i tiden. En række uddannelser, for eksempel pædagog- og sygeplejer-

skeuddannelserne, lægger stigende vægt på teori. Og på arbejdsmarkedet forventer man, at medarbejderne er i stand til at reflektere kritisk over deres egen praksis. De skal kunne systematisere deres erfaringer og kombinere dem med teorier.

Med bogen vil vi gerne bidrage til, at samspillet mellem teori og praksis bliver så godt som overhovedet muligt,« siger Bjarne Wahlgren.

»Teoretisk viden er mere end teorier, man benytter sig af på højere læreanstalter. Teorier kan også være retningslinier eller viden, der sætter folk i stand til at handle bedre.«

Teorier bliver ofte opfattet som store komplekse forklaringsmodeller. Det gælder for eksempel Freuds psykoanalyse eller Piagets genetiske epistemologi – blot for at nævne nogle. I andre sammenhænge sættes der næsten lighedstegn mellem teorier og (skolebaseret eller boglig) viden. I *Teori i praksis* defineres teorier eller teoretisk viden som noget, der rummer hele spektret fra det abstrakte til helt konkret viden. Fra Howard Gardners teori om syv intelligenser til en opskrift på lasagne.

»Abstrakte teorier er forståelsesrammer, der beskriver betingelserne for, hvorfor forskellige mekanismer eller sammenhænge finder sted. Men for os har det været vigtigt at tænke teoretisk viden som mere end teorier, man benytter sig af i akademiske sammenhænge. Teorier kan også være retningslinier eller viden, der sætter folk i stand til at handle bedre. Handlingsanvisende teorier kan for eksempel være teoretisk baseret viden om kundebetjening,« siger Vibe Aarkrog.

Hun håber, at bogen kan inspirere til, at man på

for eksempel erhvervsuddannelserne reviderer sit syn på forholdet mellem teori og praksis.

»På erhvervsuddannelser har man en tendens til at tænke teorier som handlingsanvisende, og sjældnere som forståelsesrammer. Det kunne være interessant, hvis man blev opmærksom på, at teorier, som ikke henviser direkte til en bestemt anvendelse, også kan have en værdi i en erhvervsuddannelse,« siger Vibe Aarkrog.

Oversættelsen

Uanset hvilken teori, man beskæftiger sig med, kræver det ifølge Vibe Aarkrog og Bjarne Wahlgren et oversættelsesarbejde at omsætte teori til praksis. Jo mere abstrakt, teorien er, desto større er oversættelsesarbejdet. »Det er en væsentlig pointe, at der er et oversættelsesarbejde – og at studerende eller kursister skal have hjælp til oversættelsen. Ellers opstår paralleltænkning, hvor teorier og praksis lever separate liv,« siger Bjarne Wahlgren.

Han siger, at det er centralt for tilegnelsen, at man i undervisningen arbejder med at forbinde teorier med konkrete eksempler. Oversættelsesarbejdet er nødvendigt for at sikre transfer, det vil sige anvendelse af tilegnet viden i nye sammenhænge.

»Nogle undervisere tror, at menneskets hjerne er indrettet som en slags harddisk, hvor man lagrer teorierne og trækker dem frem igen, når man senere får brug for dem i praksis. Men det er der ikke meget hukommelsesforskning, der tyder på. Tværtimod er det vigtigt allerede under tilegnelsen af teorierne at stille sig selv spørgsmålet: »Hvad betyder det i praksis?« Oversættelsesarbejdet skal med andre ord være en del af tilegnelsen,« fortæller Bjarne Wahlgren.

Men det hjælper også på hukommelsen, at man i praksis bliver tvunget til at genkalde sig, hvad man ►

- egentlig lærte i undervisningen. Det viser en undersøgelse, Vibe Aakrog og Bjarne Wahlgren lavede i 1990.

»Vi lavede et eksperiment, hvor en gruppe AMU-lærere efter et efteruddannelseskursus skulle skrive

»Allerede under tilegnelsen af teorierne skal man stille sig selv spørgsmålet: Hvad betyder det i praksis?«

en dagbog om, hvad de havde brugt fra kurset. Dagbogen betød, at deltagerne genkaldte sig kurset og blev fastholdt i en læreproces, hvor der skulle arbejdes med anvendelse af den teoretiske viden,« siger Vibe Aakrog. Eksemplet viser, at systematisk fastholdelse af et krav om 'anvendelse' øger indlæringen og graden af kobling mellem teori og praksis.

Identitet og kunnen

Teorier i praksis henviser til undersøgelser, der dokumenter, at elever, kursister og studerendes udbytte af teoretisk undervisning ofte er begrænset. For eksempel viser undersøgelser, at efteruddannelse kun afsætter et beskedent aftryk i lærernes praksis. Faktisk er det ikke evnen til at reflektere over samspillet mellem teori og praksis, men udviklingen af en sprogkode og faglig identitet, der er det største udbytte ved mange uddannelsesforløb.

»Det er fint at blive præsenteret for teorier, der er med til at etablere en sprogkode og et fagligt fællesskab. Men det er ikke godt nok, at for eksempel lærere og pædagoger, som skal forklare, hvorfor de handler, som de gør, alene giver en praksisbundet forklaring. På sigt er en praksisbundet begrundelse

ikke tilstrækkelig. Hvis man giver folk en teoretisk uddannelse, er det jo fordi, deres begrundelser skal kunne relateres til teori og systematisk viden,« siger Bjarne Wahlgren.

Selv om uddannelser i sig selv præger den professionelle praksis, skal teoretisk uddannede fagpersoner ifølge Bjarne Wahlgren også kunne gøre rede for, hvorfor de handler, som de gør.

»At uddanne folk til at gøre ting, som de ikke kan begrunde, er af flere grunde ikke tilfredsstillende. Vi uddanner vel fagpersoner, fordi vi ønsker, at de skal kunne være bevidste om, hvad de gør. Det er selvfølgelig udmærket, at en uddannelse gør folk bedre i deres praksis, men hvis de ikke er i stand til at forklare, hvorfor de er blevet bedre, kan de heller ikke blive endnu bedre. Fortsat læring forudsætter reflek-

»Hvis man giver folk en teoretisk uddannelse, er det fordi deres begrundelser skal kunne relateres til teori og systematisk viden.«

sion, begrebsliggørelse og bevidst viden. Vi uddanner ikke robotter, men folk, der kan reflektere og tænke med, og det forudsætter, at man er i stand til at anvende teori i praksis« siger han. ▲

Teori i praksis udkommer i midten af september på Hans Reitzels Forlag.

Jakob Albrecht
Jaal@dpu.dk

Vibe Aakrog
adjunkt ved Institut for pædagogisk sociologi
Danmarks Pædagogiske Universitet

Bjarne Wahlgren
professor ved Danmarks Pædagogiske Universitet